

Budai Eleonóra–Bujtor Evelin–Denich Ervin

**LEENDŐ KÖZGAZDÁSZOK MUNKAERŐPIACI VÁRAKOZÁSAI
A SZÁMVITELI SZAKMA ÉS A GAZDÁLKODÁS-MENEDZSMENT
SZAKOS HALLGATÓK**

Bevezető

A közgazdász alapképzés gazdálkodási és menedzsment szakiránya évek óta a sláger szakok egyikének számít a felsőoktatásba felvételizők körében. A Diplomás Pályakövetési Rendszer adatai alapján megállapítható, hogy azok a hallgatók, akik ezen a szakon végeztek előszeretettel helyezkedtek el számviteli valamint pénzügyi szakterületen is. Ez indította el a közös gondolkodást arról, hogy vajon a gazdálkodási és menedzsment szakos hallgatók hogyan viszonyulnak a számviteli szakterülethez. Hat kutatási kérdést fogalmaztunk meg e témában.

Elemzésünk alapját az összegyűjtött szakmai anyagok és két egymástól független kutatás kérdőíves lekérdezése jelentette. Közös tanulmányunkban a gazdálkodási és menedzsment alapszakos közgazdász hallgatók jelenlegi és jövőbeni munkaerőpiaci várakozásait, munkavállalásra való felkészültségét, valamint a számviteli szakmához való viszonyát mutatjuk be.

A kutatás hiánypótló abban a tekintetben, hogy szakspecifikusan vizsgálja a közgazdász hallgatók ezen csoportját illetve szakmai kontextusba helyezve tárja fel az attitűdjeiket, ezáltal mind oktatási, mind HR szempontból hasznosítható, eddig nem ismert, aktuális információhalmazt biztosít.

**A gazdálkodási és menedzsment szakos közgazdászok képzése
Magyarországon**

A bolognai folyamat során 2006-tól a közgazdászok képzése alap és mesterképzés keretében történik. Az alapképzés jellemzően 6-8, míg a mesterképzés 4 féléves rendszerben valósul meg. A közgazdászképzésen belül 9 alapszakot különítettek el, ebből három az alkalmazott közgazdaságtan, hat pedig az üzleti alapszakok közé tartozik. A gazdálkodás és menedzsment az üzleti alapszakok egyike, amelynek 60–70 %-ban gyakorlat orientált a képzése.

Az alapképzéses szakok közül a létszámát tekintve egyértelműen kiemelkedett az elmúlt 10 évben a gazdálkodási és menedzsment alapszak. A 2022 szeptemberében induló képzésekre 99 192 fő adott be jelentkezést, amelyből 64 % valamilyen alapképzést jelölt meg első helyen. Az alap és osztatlan képzésre jelentkezők 22 %-a a gazdaságtudományok területére felvételizett. 5 097 fő pedig első helyen a gazdálkodási és menedzsment alapszakra adta be jelentkezését.¹ A szak töretlen népszerűségnek örvend a felvételizők között. Jelen tanulmányunkban

¹ FELVI.hu: Csaknem 100 ezren jelentkeztek a felsőoktatásba 2022. https://www.felvi.hu/felveteli/ponthatarok_statistikak/jelentkezoek_es_felvettek/22A_jelentkezoek [2022.10.10.]

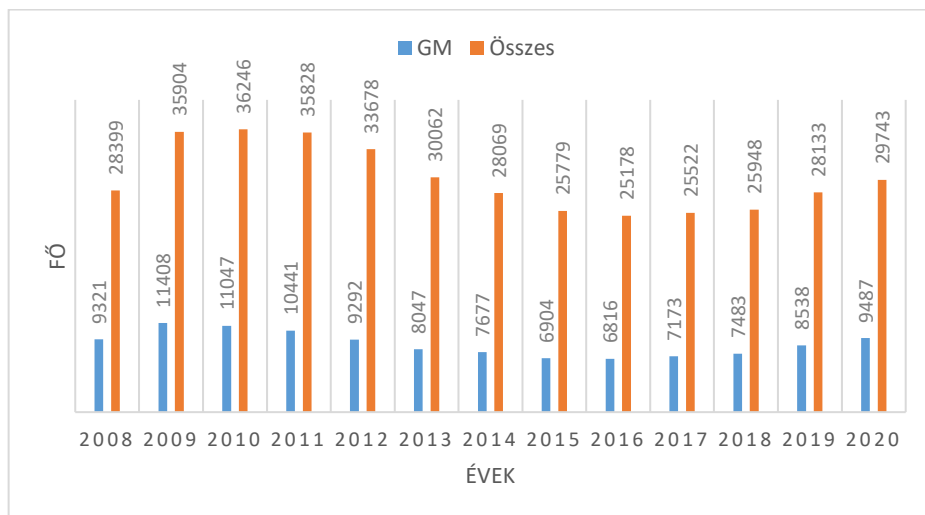
azonban nem térünk ki arra, hogy mi lehet az adott szakra jelentkező hallgatók preferenciájának hátterében.

Ezen a szakon közgazdász képzést az országban 30 képzési helyen hirdettek meg 2022/23. tanévben a Felvi.hu² oldalán található információk szerint.

A 2020/21. tanévben a gazdálkodástudományi területen összesen 58 493 fő hallgató tanult Magyarországon, ebből alapképzési szinten 39 717 fő. Nappali munkarendben 29 743 fő, levelezőben 8 764 fő, távoktatási munkarend keretében pedig 1 210 fő végzett tanulmányokat. A gazdálkodástudományi alapképzésen tanulók 33,38 %-a, 13 258 fő gazdálkodási és menedzsment szakos hallgató.

Közülük nappali munkarendben 71,56 %, levelező munkarendben 22,73 %, míg távoktatásban 5,71 % végzi tanulmányait. Látható az adatokból, hogy hasonlóan a többi szakhoz domináns ezen a szakon is a nappali munkarend.

A Magyar Képesítési Keretrendszerben³ foglaltak alapján: „A képzés célja olyan gazdasági szakemberek képzése, akik közgazdasági, alkalmazott gazdaságtudományi és módszertani ismereteik és a specializációk keretében megszerzett tudásuk birtokában képesek a gazdálkodó szervezetek és intézmények működési folyamatainak és gazdasági kapcsolatainak megismerésére, tervezésére, elemzésére. A gyakorlati tudás és tapasztalat megszerzését követően pedig képesek a gazdálkodói, vállalkozói tevékenységek és folyamatok irányítására, szervezésére. Felkészültek tanulmányaik mesterképzésben történő folytatására”

Nappali tagozatos, közgazdász alapszakos hallgatók, valamint a gazdálkodás-menedzsment szakos hallgatók létszáma 2008-2020. években (1. ábra)

Forrás: Oktatási Hivatal: Felsőoktatási statisztikák, <https://dari.oktatas.hu/firstat.index> [2022.08.30], Saját kigyűjtés és szerkesztés

² <https://www.felvi.hu/> [2022.10.10.]

³ MAGYAR KÉPESÍTÉSI KERETRENDSZER: Közgazdász gazdálkodási és menedzsment alapképzési szakon é. n. <https://www.magyarkepesites.hu/kereso/!MKP/index.php/qualification?id=665&title=K%C3%96ZGAZD%C3%81SZ&eqfLevel=1-8> [2022.09.27]

Az 1. ábra szemlélteti, hogy a 2008 és 2020 közötti időszakban az összes nappalis alapszakos közgazdász hallgató közel 30 %-a tanult és tanul jelenleg is ezen a szakon.

A képzési idő a szak leírása szerint 7 félév, amiből az utolsó félév szakmai gyakorlat. Ugyanakkor vannak, akik ennél hosszabb idő alatt végzik el. A 2017/18. tanévben a szakon végzettek átlagosan 7,78 félév alatt abszolvták.⁴

A 2020/21. tanév adatait vizsgálva – lásd az 1. táblázat – megállapítható, hogy a legtöbb nappalis, gazdálkodási és menedzsment szakos hallgató a Budapesti Gazdasági Egyetemen, valamint a Budapesti Corvinus Egyetemen tanult. A két képzési helyen az összes e szakon tanuló hallgató 31,52 %-át képezték.

Az 1. táblázatból látható továbbá, hogy a vizsgált képzési helyeken eltérő az állami finanszírozású hallgatói létszám. Kiemelkedő, 830 fő a Budapesti Corvinus Egyetemen, amely az összes állami finanszírozott (3 166 fő) 26,22 %-át teszi ki. A legtöbb külföldi hallgatót, az összes 20, 54 %-át pedig ezen a szakon a Debreceni Egyetem képezi.

Intézmény elnevezése	Hallgatók összesen	Ebből...		
		Első évfolyamos	Államilag finanszírozott	Külföldi
Budapesti Corvinus Egyetem	1458	528	830	106
Budapesti Gazdasági Egyetem	1 532	505	457	79
Budapesti Metropolitan Egyetem	474	114	0	123
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	825	303	380	13
Debreceni Egyetem	639	205	267	265
Eötvös József Főiskola	25	11	0	6
Eötvös Lóránd Tudományegyetem	394	175	298	8
Miskolci Egyetem	274	73	56	0
Pécsi Tudományegyetem	577	195	179	83
Széchenyi István Egyetem	476	168	231	24
Szegedi Tudományegyetem	568	192	206	165
Szent István Egyetem	265	74	14	132

Nappali tagozatos, közgazdász gazdálkodási és menedzsment alapszakos hallgatók létszáma az egyes felsőoktatási intézményekben 2020-ban (1. táblázat)

Forrás: Oktatási Hivatal : Felsőoktatási statisztikák, <https://dari.oktatas.hu/firststat.index> , Saját kigyűjtés és szerkesztés

Az adott szakon végzettek 72,3 %-a végzettségének megfelelő munkakörben helyezkedett el.⁵ Ezzel a végzettséggel több munkakör is betölthető, a

⁴ DIPLOMÁN TÚL : *Adminisztratív Adatbázisok Egyesítése 2020.* <https://www.diplomantul.hu/adminisztrativ-adatbazisok-egyesitese> [2022.07.20]

⁵ GADÁR László–BANÁSZ Zsuzsanna–KOSZTYÁN Zsolt Tíbor–TELCS András :*A felsőoktatási kínálat és a munkaerőpiaci kereslet találkozása.* Educatio, 2021/2. 260–279. <https://doi.org/10.15556/2063.30.2021.2.6> [2022.07.01]

legjellemzőbb 7 munkakört a Diplomás Pályakövető Rendszerből (továbbiakban: DPR) kigyűjtött adatai alapján 2. táblázat tartalmazza.⁶

A sárgával jelölt munkakörök számviteli, míg a narancssárgával jelöltek pénzügyi szakterülethez kötődnek. Érdekes, hogy ezek a munkakörök hosszú távon szerepelnek a legjellemzőbbek között, annak ellenére, hogy speciális szakterülethez kötődnek és a gazdaságtudományi képzés keretében megtalálható a kimondottan erre a szakterületre képző pénzügy és számvitel alapszak.

Az oka nem egyértelmű annak, hogy a FEOR 2514 Kontroller, a FEOR 3612, Pénzügyi szakterületi ügyintéző, illetve a FEOR 3614 Számviteli ügyintéző munkakörök miért csak két-két tanévben végzett hallgatók elhelyezkedése szempontjából voltak jellemzőek.

Láthatóan azonban, hogy a FEOR 4121 Könyvelő (analitikus) és a FEOR 3611 Pénzügyi ügyintéző (kivéve 3612) mind a négy vizsgált évben szerepelt a legjellemzőbb munkakörök között.

Végzés tanéve Munkakörök FEOR száma	2011/12.	2013/14.	2015/16.	2017/18.
2514 Kontroller	3,30 %	3,20 %	-	-
2910 Egyéb magasan képzett ügyintéző	9,10 %	9,48 %	6,91 %	5,19 %
3611 Pénzügyi ügyintéző (kiv. 3612)	3,17 %	3,96 %	3,65 %	3,41 %
3612 Pénzügyi ügyintéző	-	3,58 %	-	6,22 %
3614 Számviteli ügyintéző	-	3,77 %	4,32 %	-
3622 Kereskedelmi ügyintéző	2,99 %	3,77 %	4,89 %	4,00 %
3910 Egyéb ügyintéző	3,85 %	-	3,84 %	5,33 %
4112 Általános irodai adminisztrátor	3,24 %	-	3,65 %	-
4121 Könyvelő (analitikus)	3,48 %	4,02 %	5,57 %	3,56 %
4190 Egyéb máshova nem sorolható irodai ügyviteli foglalkozás	-	-	-	3,56 %

Az alapszakos közgazdász gazdálkodási és menedzsment szakon végzett hallgatók által az elhelyezkedéskor betöltött legjellemzőbb 7 munkakör (2.táblázat)

Forrás: <https://www.diplomantul.hu/adminisztrativ-adatbazisok-egyesitese>, saját kigyűjtés és szerkesztés

Kutatási kérdések

Az előzőekben ismertetett információk birtokában a kutatás során az alábbi kérdésekre kerestük a választ:

- Q1. A Magyar Képesítési Követelmény Rendszer által meghatározott közgazdász gazdálkodási és menedzsment alapszakon a hallgatók az egyes felsőoktatási intézmények keretei között vajon azonos számviteli képzésben részesülnek-e?
- Q2. A gazdálkodási és menedzsment alapszakos közgazdász hallgatók várakozása alapján vajon mit várnak majd el tőlük a munkáltatók – a megkérdezés időpontjában, illetve azt követően 5 év múlva – ha számviteli munkakörben helyezkednek el?

⁶ DIPLOMÁN TÚL: *Adminisztratív Adatbázisok Egyesítése* 2020. <https://www.diplomantul.hu/adminisztrativ-adatbazisok-egyesitese> [2022.07.20]

- Q3. Mennyire érzik magukat a hallgatók felkészültnek a megkérdés időpontjában és öt évvel később a munkáltatói elvárások tekintetében?
- Q4. Ha most jelentkeznének a képzésre a megkérdezett gazdálkodási és menedzsmentes közgazdász hallgatók, akkor választanák-e a pénzügy-számvitel alapszakot a jelenlegi szakjuk helyett?
- Q5. Hogyan vélekednek a mérlegképes könyvelői végzettségről?
- Q6. Meg szeretnék-e szerezni a jövőben a mérlegképes könyvelői végzettséget?

A kutatás

A Q1. kutatási kérdés megválaszolása első közelítésben nagyon egyszerűnek tűnt, mivel minden képző intézménynek a képzését a Magyar Képesítési Keretrendszerben az adott szakra vonatkozóan rögzített képesítési követelményeknek megfelelően kell meghatározni. A követelményrendszer azonban nem tantárgyakat és azok óraszámait rögzíti, hanem a képzési cél a tanulási eredmények halmazának rögzítésében nyilvánul meg, amelyeket kompetenciák listájának felsorolása formájában tartalmaz az előírás. Az adott szakképzettséget megalapozó tudományterületeket is rögzíti a követelményrendszer, melyek között szerepel a számvitel. A konkrétumokat a képzéseikkel kapcsolatban az egyes képző intézmények a tanterveikben rögzítik. Az első kérdésre ez alapján a legtöbb gazdálkodási és menedzsment szakos hallgatót képező egyetem, illetve az egyetlen államilag finanszírozott főiskola tantervének áttanulmányozásával kerestük a választ.

A további kérdések (Q2.–Q6.) megválaszolásához szakirodalmi kutatást végeztünk, de ezen a téren szakszempikusan végzett korábbi vizsgálatra nem tálltunk magyar viszonylatban. A hallgatók kérdőíves megkérdése mellett döntöttünk. Két folyamatban lévő kutatás keretébe illesztettük be a gazdálkodási és menedzsment szakos hallgatók megkérdését. Ezzel az érintett kutatásokban – ahol a fókuszcsoport a pénzügy és számvitel alapszakos hallgatók voltak – kontroll csoportokat is képeztünk, így a lekérdezések többszörösen hasznosultak.

A jelen kutatás alapját egyrészt a 2019. júniusában elindított „Elvárások – Várakozások”⁷ munka nevű kutatás, másrészt pedig a „Számvitel szakma jelene és jövője – A jövő számviteli szakembere” (továbbiakban: TDK) kutatás keretében 2022-ben történt lekérdezés biztosította.

A kérdőíves felmérést a két kutatás keretében két eltérő felépítésű és mélysegű kérdőív alapján végeztük a felsőoktatási intézmények gazdálkodási és menedzsment szakon számvitelt tanuló hallgatói körében. A kérdőívek összeállítása során a kutatási témához kapcsolódóan minél szélesebb körű információ gyűjtése volt a cél. A kérdőív kitöltési számának növelése érdekében igyekeztünk a kérdőív kitöltési idejét – a szakmaiság megtartása mellett – minimalizálni. A hallgatóknak

⁷ A kutatáshoz kapcsolódóan megjelent tanulmányok: BUDAI Eleonóra–DENICH Ervin: *Elvárások és várakozások – a számviteli digitalizáció tükröződése*. In: MADARASINÉ dr. Szirmai Andrea (szerk.): *A versenyképesség jövője = Digitalizáció + Szakmai tudás a pénzügyi számvitel világában*. BGE, Budapest, 2021. 26–43. valamint BUDAI Eleonóra–DENICH Ervin: *Miként hasznosul a számviteli tudás a magyarországi munkaerőpiacon – Hallgatói várakozások*. In: KRESALEK Péter (szerk.): *A számvitel és a controlling elmélete és gyakorlata – Tanulmányok Bíró Tibor és Sztanó Imre tiszteletére*, BGE, Budapest, 2022. 160–173.

a kérdőíveket a Google Forms felületén volt lehetőségük kitölteni, amely nagymértékben megkönnyítette a kérdőívek feldolgozását.

A tanulmány a Q2–Q3. kérdéseket az „Elvárások – Várakozások” kutatás keretében 2022-ben végzett kérdőíves felmérés alapján válaszolja meg. Tekintettel arra, hogy a kutatásunk irányultsága kettős, ezért egyrészt a vizsgálat középpontjában szereplő munkáltatói elvárásokat, összesen 15-öt, az előző kutatások eredményei – különösen a Word Economic Forum által 2016-ban⁸ és 2018-ban⁹ végzett kutatásokat figyelembe véve – alapján fontosnak ítélt készségekből, képességekből állítottuk össze. Az elvárások a 3. táblázat szerinti sorrendben kerültek a kérdőívbe. A kutatás során a 2019-ben összeállított kérdőív aktualizált változatával dolgoztunk, amit 87 gazdálkodás-menedzsmentes hallgató töltött ki.

1.	Idegen nyelvtudás ▽	MUN- KÁLTA- TÓI ELVÁ- RÁSOK	9.	Elemzési ismeretek ▽
2.	Pénzügyi tudatosság ▽		10.	Programozási ismeretek Δ
3.	Jó kommunikáció ⊗		11.	Önálló munkavégzés ⊗
4.	Csapatmunka ⊗		12.	Projektmenedzsment ▽
5.	Problémamegoldás ⊗		13.	Döntéshozatal ⊗
6.	Számviteli ismeret ▽		14.	Adatbányászat Δ
7.	MS Office ismerete Δ		15.	Excel alapos ismerete Δ
8.	Adózási ismeretek ▽			

Jelmagyarázat: ▽: ismeret elvárás Δ: digitális elvárás ⊗: puha készség (soft skill) elvárás

*Az empirikus kutatás során a kérdőívben szerepeltetett munkáltatói elvárások (3. táblázat)
Forrás: „Elvárások – Várakozások 2019” kutatás hallgatói kérdőíve, saját szerkesztés*

A válaszadók négyfokozatú Likert-skála segítségével értékelhették a munkáltatói elvárások fontosságát. A kérdőívben 1-es szám jelölte, ha egyáltalán nem tartja meghatározónak, míg 4-es szám, ha meghatározónak tekinteti az elvárást, amennyiben számviteli területen helyezkedne el. A lekérdezésnél mind a jelenlegi, mind pedig az 5 évvel későbbi időpontra vonatkozó várakozásaikra is rákérdeztünk. Fontosnak tartottuk továbbá annak vizsgálatát is, hogy mennyire érzik magukat felkészültnek a munkáltatói elvárásokkal kapcsolatban. Válaszadási lehetőségként a következőket kínáltuk: „teljesen”, „részben”, illetve „nem vagyok felkészült”.

A Q4–Q6. kérdések megválaszolásához a TDK kutatás során lekérdezett kérdőívben szereplő egyes kérdéseket dolgoztuk fel. Ezek a kérdések mind zárt kérdések voltak. Vizsgálatunk fókuszában itt a gazdálkodási és menedzsment szakos hallgatók számviteli végzettséghez való viszonya, attitűdje és jövőbeli tervei voltak.

A kérdőíves felmérésben 117 gazdálkodás és menedzsment alapszakos hallgató vett részt. A kérdőív tartalmazta a pályaválasztási motivációra irányuló kérdést, valamint azt, hogy miként ítélik meg a hallgatók a számviteli tevékenységet, a mérlegképes könyvelői végzettséget.

⁸ WORLD ECONOMIC FORUM: *The Future of Jobs Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution* 2016. <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs/> [2017.09.10]

⁹ WORLD ECONOMIC FORUM: *The Future of Jobs Report 2018*. <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2018/> [2019.01.06]

A kutatás eredményei

A kutatásunk eredményeit a feltett kérdések sorrendjében ismertetjük kitérve az egyes kérdésekre adott válaszok közötti összefüggésekre és a jövőbeni kutatási irányok megjelölésére is.

A Q1. kérdés kapcsán a gazdálkodási és menedzsment alapszakos közgazdász hallgatók számviteli képzését vontuk górcső alá és rendszereztük 12 képző intézmény tantervei alapján az oktatott tantárgyakat és azok képzésen belüli időzítését. A számvitel mint az adott szakképzettséget megalapozó tudományterület került meghatározásra a Magyar Képesítési Keretrendszerben, mint már korábban említettük. Azonban a számvitel összetett tudáshalmazt jelent, amit az egyes képző intézmények sajátos módon, eltérő súllyal és eltérő időbeli ütemezéssel jeleníthettek meg a tantervükben. Az intézmények 2022. őszi évfolyam tantervei alapján történt rendszerező elemzés eredményét a képző intézmények neve szerinti sorrendben a 4. táblázat tartalmazza.

Intézmény elnevezése	1. félév	2. félév	3. félév	4. félév	5. félév	6. félév
Budapesti Corvinus Egyetem		SZA		VSZ	K	
Budapesti Gazdasági Egyetem	SZA	KI	VSZ		ÜT	K
Budapesti Metropolitan Egyetem			SZ I.	SZ II.	K	ÜT*
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem			SZA	SZ II.		
Debreceni Egyetem		SZA	PSZ		K *	VSZ*
Eötvös József Főiskola		SZA	BKE		K ÁSZ	E
Eötvös Lóránd Tudományegyetem	SZ I.	SZ II.		VSZ		
Miskolci Egyetem		SZ	K		VTE	
Pécsi Tudományegyetem		SZ				DSZ
Széchenyi István Egyetem			SZ I.	SZ II.	K	
Szegedi Tudományegyetem			SZA	ÜT	PSZ	K
Szent István Egyetem			SZA		SZE	

Tantárgyak nevének rövidítései és jelmagyarázat:

SZA	Számvitel alapjai	DSZ	Döntéshozókészítő számvitel	E	Ellenőrzés
SZ	Számvitel	BKE	Beszámolóalkészítés és elemzés	K	Kontrollíng
PSZ	Pénzügyi számvitel	VTE	Vállalkozások tev. elemzése	ÜT	Üzleti tervezés
VSZ	Vezetői számvitel	SZE	Számviteli elemzés	*	Specializáció
ÁSZ	Államszámvitel	KI	Könyvvizetési ismeretek		keretében kötelező

Közgazdász gazdálkodási és menedzsment alapszakos hallgatók által tanult számviteli témakörbe tartozó tantárgyak a 2022-ben érvényben lévő tanterv alapján (4. táblázat)

Forrás: saját kidyűjtés az intézmények honlapján található tantervekből

Megállapítható a táblázat alapján, hogy az egyes intézmények esetében eltérő a gazdálkodás és menedzsment szakon oktatott számviteli tantárgyak száma és időbeli ütemezése is. 2-5 számviteli tantárgyat tanulnak a hallgatók, kisebb, nagyobb megszakításokkal vagy folyamatosan a félévek során. A tantárgyak elnevezése eléggé változatos, ugyanakkor sejteni lehet, hogy pl. a Számvitel alapjai

tantárgy valószínűleg megfeleltethető a Számvitel I. tantárgynak. A Pénzügyi számvitel pedig a Számvitel II., illetve a Könyvvizelési ismeretek tantárggyal azonosítható. A számviteli ismeretekre a gazdálkodási és menedzsment szakos hallgatóknál a legnagyobb hangsúlyt a Budapesti Gazdasági Egyetem, a legkisebb hangsúlyt pedig a Pécsi Tudományegyetem, valamint a Szent István Egyetem helyezi.

Mindezek alapján feltételezhető, hogy az egyes intézményekből nem azonos mélységű és tartalmú számviteli tudással kerülnek ki a gazdálkodási és menedzsment szakos hallgatók. További vizsgálati irányt látunk abban, hogy a számviteli képzésre vonatkozó megállapítások és a végzést követően betöltött munkakörök közötti kapcsolatot vizsgáljuk.

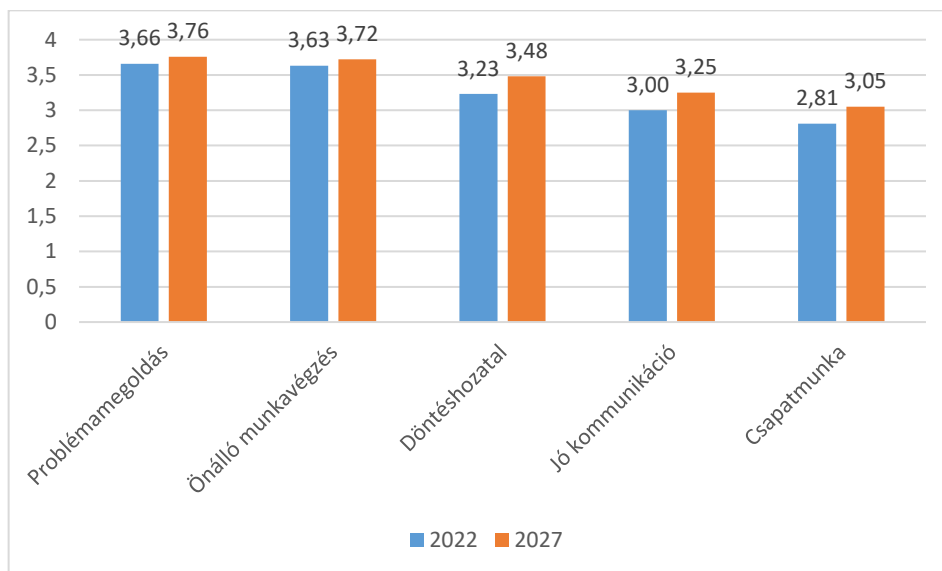
A Q2. kutatási kérdés kapcsán a kérdőíves lekérdezés eredményeit vizsgáltuk meg. Megállapítottuk, hogy annak érdekében, hogy szemléltetni tudjuk a számvitelnek a súlyát a várakozásokban, fontos a többi ismeret elváráshoz való viszonyának ismertetése is, valamint a puha készségek vonatkozásában a hallgatók várakozása szerinti sorrend bemutatása. A digitális elvárásokkal kapcsolatos várakozást nem ítéltük meghatározónak a téma szempontjából, így ismertetésétől eltekintünk.

A gazdálkodási és menedzsment szakos hallgatók által adott válaszok megleptek minket is. Ugyanis szokatlan kép bontakozott ki előttünk, mivel az ismeretek elvárásával valamint a puha készségek elvárásával kapcsolatos várakozásaikban nem tapasztalható sorrendbeli változás a jelen és az 5 évvel későbbi elvárások között. A kapott eredményeket a 5. táblázat foglalja össze. Ezek alapján úgy véljük, hogy a számvitelnek az ismerete mind a vizsgálat időpontjában, mind pedig 5 évvel később is, azaz 2027-ben a legfontosabb ismeret lesz, amit a munkáltatók elvárhatnak tőlük. Ugyanakkor mégis azt kell, hogy mondjuk, hogy a kibontakozó kép talán mégsem meglepő, hiszen a DPR felmérésének adatai alapján összeállított 2. táblázat alapján bizonyítást nyert, hogy a gazdálkodás és menedzsmentes hallgatók előszeretettel helyezkednek el számviteli és pénzügyes munkakörökben, ahol a számviteli ismeretek elvárása hangsúlyos.

Ismeretek	2022	2027	Puha készségek	2022	2027
Számviteli ismeret	1.	1.	Problémamegoldás	1.	1.
Adózási ismeret	2.	2.	Önálló munkavégzés	2.	2.
Elemzési ismeret	3.	3.	Döntéshozatal	3.	3.
Pénzügyi tudatosság	4.	4.	Jó kommunikáció	4.	4.
Idegen nyelvtudás	5.	5.	Csapatmunka	5.	5.
Projektmenedzsment	6.	6.			

Várakozások – ismeretek és puha készségek 2022 és 2027 GM (5. táblázat)
 Forrás: „Elvárások – Várakozások 2021” kutatás hallgatói kérdőíve, saját szerkesztés

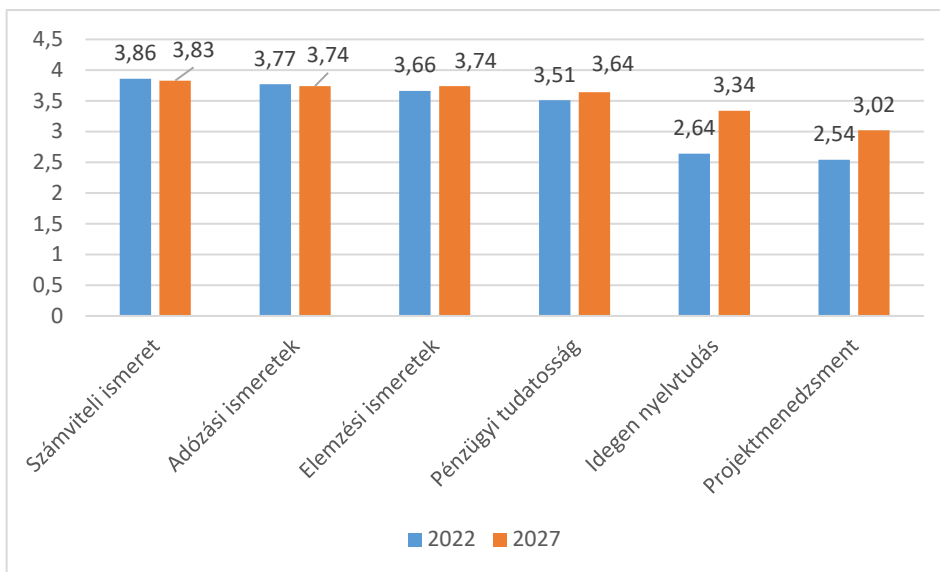
A Q2.-es kérdés alaposabb megválaszolása érdekében az 5. táblázatban szereplő puha készség és ismeret elvárások sorrendjét megvizsgáltuk abból a szempontból is, hogy a négyfokozatú Likert-skálán átlagosan mennyire értékelték a válaszadók. Az így kapott átlag értékeket a 2. és a 3. ábra szemlélteti.

A puha készségek átlagértékei 2022-ben és 2027-ben (2. ábra)
 Forrás: „Elvárások – Várakozások 2021” kutatás hallgatói kérdőíve, saját szerkesztés

Ahogy azt a 2. ábra is szemlélteti a jelenlegi puha készségek a jövőben (5 évvel később) felértékelődnek, még nagyobb hangsúlyt kapnak a hallgatói várakozások alapján a munkáltatói elvárásokban. Figyelemre méltó az is, hogy mindegyik készség esetében 3 feletti átlagértéket kaptunk eredményként. A problémamegoldás és az önálló munkavégzés esetében arányaiban a többihez képest kisebb mértékű a növekedés, mint a többi három készség esetében.

A 3. ábra az ismeretekkel kapcsolatos várakozások alakulását szemlélteti. Látható, hogy a számviteli ismeretek, és az adózási ismeretek átlagértéke némileg csökkent a 2027-es várakozások tekintetében, de ugyanakkor ez nem változtatott a felállított fontossági sorrenden, így is megtartotta első helyét. Az elemzési ismeretekhez, és a pénzügyi ismeretekhez kapcsolt várakozás átlaga kis mértékben, míg az idegen nyelvtudás és a projektmenedzsment nagyobb léptékben növekedett. Elmondható tehát, hogy a vizsgált ismeretek a gazdálkodás és menedzsmentes hallgatók véleménye alapján a továbbiakban is fontos elvárásaként jelennek meg a munkáltatók részéről. Mindez azt is jelentheti a képző intézmények számára, hogy továbbra is nagy hangsúlyt kell fektetni ezekre a területekre az oktatás során.

Az ismeretek átlagértékei 2022-ben és 2027-ben (3. ábra)

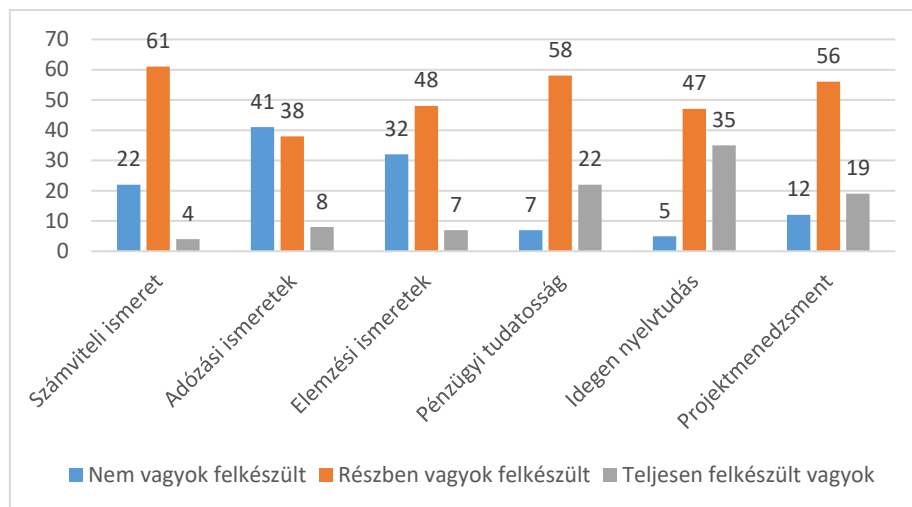
Forrás: „Elvárások – Várakozások 2021” kutatás hallgatói kérdőíve, saját szerkesztés

Az előzőekben felvázolt várakozási képet árnyalja, annak vizsgálata és a Q3-as kérdés megválaszolása, hogy mennyire készültek fel az előzőekben vizsgált elvárásokra a hallgatók. Ennek alakulását a 4. ábra szemlélteti. Tekintettel arra, hogy a gazdálkodás és menedzsment szakos hallgatók a DPR felmérés adatai alapján jellemzően számviteli és pénzügyi munkakörökben is elhelyezkedtek, különösen fontos a számviteli és pénzügyi ismeretek területén a felkészültségük. A 4. ábra alapján láthatjuk, hogy a válaszadók döntő többsége csak „részben felkészültnek” tartja magát ezen ismeretek tekintetében. Ennek okait érdemes lenne feltárni a jövőben, így segítve a hallgatók elhelyezkedési biztonság érzetét. Ugyanakkor volt a megkérdezettek között olyan hallgató is, aki úgy véli, hogy teljes mértékben felkészült a számviteli ismereteket illetően.

Az idegen nyelv esetében érzik magukat legtöbbször „teljes mértékben felkészültnek”, ami szintén nem meglepő, hiszen idegen nyelvet már középiskolai tanulmányaik alatt is tanultak. Vannak közöttük olyanok is, akik már akár több nyelvvizsgálóval is rendelkeznek.

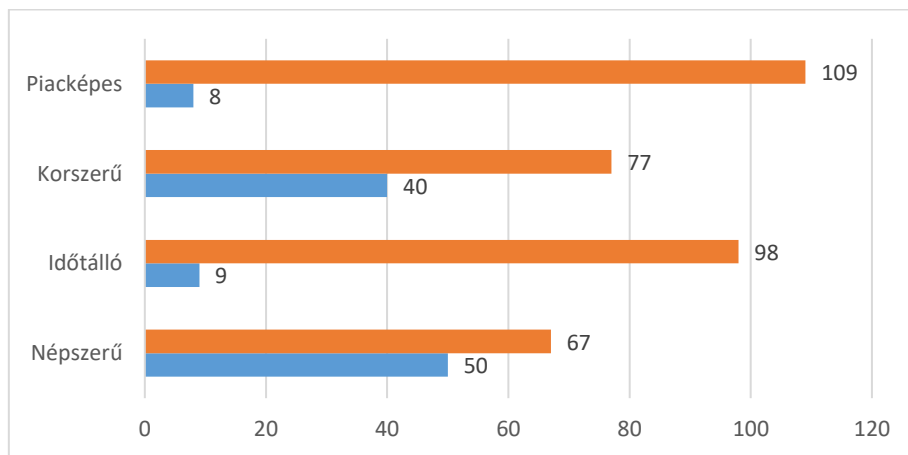
A közgazdász képzéshez tartozó ismeretek esetében látható még egy érdekesség, hogy a „teljes mértékben felkészült” válaszadások mindegyiknél csekély mértékűek.

A számviteli és pénzügyi munkakörök esetében az adózási ismeretek is jellemzően hangsúlyosak, így jelzés értékűnek tekinthető, hogy ezen ismeret tekintetében vallották legtöbbször fel nem készültnek magukat.

Felkészültség alakulása a számviteli szakmai tárgyakat illetően (4. ábra)
 Forrás: „Elvárások – Várakozások 2021” kutatás hallgatói kérdőíve, saját szerkesztés

A Q4-es kérdésre az 5. ábra alapján adhatjuk meg a választ, amely szemlélteti, hogy mennyire tartják a mérlegképes könyvelői végzettséget népszerűnek, időtálló-
 nak, korszerűnek, piacképesnek a gazdálkodási és menedzsmentes hallgatók.

A gazdálkodás és menedzsment szakos hallgatók véleménye a mérlegképes végzettségről (5. ábra)
 Forrás: saját szerkesztés a TDK kérdőív adatai alapján

Az 5. ábráról leolvasható, hogy a legtöbben azzal értettek egyet, hogy ez a végzettség piacképes. A válaszadóknak pedig több, mint a fele egyetértett abban, hogy a mérlegképes könyvelői végzettség népszerű, időtálló, korszerű és egyben piacképes szakképesítés is.

A Q5. kérdés megválaszolása érdekében a kérdőívben rákérdeztünk arra, hogy élnének-e azzal a lehetőséggel, hogy megszerezzék a mérlegképes könyvelői végzettséget. A 117 fő válaszadóból 51 fő igennel, míg a többség, 66 fő nemmel válaszolt. Azok, akik nemmel válaszoltak jellemzően az alábbiakkal magyarázták: nem gondolkodott még el rajta; nem rendelkezik még megfelelő képességgel hozzá; nem ezen a területen szeretne elhelyezkedni.

A mérlegképes könyvelői képesítés megszerzésére vonatkozóan tudjuk, hogy a közelmúltban kikerült a szakmajegyzékből, így tehát csak tanfolyami kerekék között, iskolarendszeren kívül lehet megszerezni. Ezek alól – többek között – kivételt képez a pénzügy és számvitel alapszakon vagy számvitel mesterszakon záróvizsgával rendelkező hallgatók köre, hiszen ők teljes felmentésben részesülhetnek a képzés vizsgatantárgyai alól. Ennek feltétele, hogy a gazdasági és jogi alapismeretek, vállalkozások pénzügyei, könyvviteli ismeretek, adózási ismeretek, pénzügyi számvitel valamint a pénzügyi kimutatások összeállítása, elemzése és ellenőrzése modulokon túl a számvitel és adózási digitális környezetben modul elvégzését is hitelt érdemlően igazolni tudják. A képzés elvégzésével, azaz a képesítő vizsga teljesítésével megszerezhető szakképesítés a Vállalkozási mérlegképes könyvelői szakképesítés.

Az előzőek alapján mivel a hallgatóknak pénzügy-számvitel alapképzésen lehetőségük van a mérlegképes könyvelői képesítést megszerezni nem véletlen, hogy a Q6. kérdésre is kerestük a választ. Megkérdeztük a gazdálkodás és menedzsment szakos hallgatókat, hogy amennyiben most állnának pályaválasztás előtt, választanának-e a pénzügy és számvitel alapszakot. A válaszadók közül 43 fő választaná, míg 74 fő továbbra is kitartana a gazdálkodási és menedzsment szak mellett.

Összegzés

A tanulmány 6 kutatási kérdést vizsgált a gazdálkodási és menedzsment szakos hallgatók körében kiindulva abból az észrevételből, hogy az e szakon végzett hallgatók jellemzően számviteli és pénzügyi munkakörben is elhelyezkednek. A kérdésekre adott válaszok alapján összességében elmondható, hogy a gazdálkodási és menedzsment alapszakos hallgatók meglátásai szerint fontos a számviteli ismeretek megléte. Szerintük a jövőben is az első helyen fog szerepelni ez az elvárás a munkáltatóknál, ha számviteles munkakörbe keresnek dolgozót. A hallgatók azonban e téren nem érzik magukat teljesen felkészültnek. A számviteli ismeretek fontosságát erősíti, hogy a mérlegképes könyvelői végzettséget a hallgatók piac-képesnek ítélik. Továbbá megállapítható az is, hogy számviteli téren mélyebb tudás iránti igényük is felmerül a gazdálkodás és menedzsmentes hallgatóknak, hiszen ha most választanának képzést többen a pénzügy és számvitel szakot jelölnék meg, amely mélyebb számviteli ismeretet biztosít a hallgatók számára. Megállapítható tehát, hogy a gazdálkodás és menedzsmentes hallgatóknál is fontos a számviteli tárgy(ak) oktatására hangsúlyt helyezni, hiszen ezzel az elhelyezkedésük és érvényesülésük könnyebbé tehető egy olyan területen is, amelyet már a munkaerőpiaci elemzések, vizsgálatok is visszaigazolnak.

Irodalom

- BUDAI Eleonóra–DENICH Ervin: *Elvárások és várakozások – a számviteli digitalizáció tükröződése*. In: MADARASINÉ dr. Szirmai Andrea (szerk.): *A versenyképesség jövője = Digitalizáció+Szakmai tudás a pénzügyi számvitel világában*. BGE, Bp. 2021. 26–43.
- BUDAI Eleonóra–DENICH Ervin: *Miként hasznosul a számviteli tudás a magyarországi munkaerőpiacon – Hallgatói várakozások*. In: KRESALEK Péter (szerk.): *A számvitel és a controlling elmélete és gyakorlata – Tanulmányok Bíró Tibor és Sztanó Imre tiszteletére*, BGE, Bp., 2022. 160–173.
- DIPLOMÁN TÚL: *Adminisztratív Adatbázisok Egyesítése 2020*.
<https://www.diplomantul.hu/adminisztrativ-adatbazisok-egyesitese>
- FELVI.hu: *Csaknem 100 ezren jelentkeztek a felsőoktatásba 2022*.
https://www.felvi.hu/felveteli/ponthatarok_statistikak/jelentkezoek_es_felvetek/22A_jelentkezoek
- GADÁR László–BANÁSZ Zsuzsanna–KOSZTYÁN Zsolt Tibor–TELCS András: *A felsőoktatási kínálat és a munkaerőpiaci kereslet találkozása*. *Educatio* 2021/2. 260–279.
DOI: 10.1556/2063.30.2021.2.6
- MAGYAR KÉPESÍTÉSI KERETRENDSZER: *Közgazdász gazdálkodási és menedzsment alapképzési szakon é.n.*
<https://www.magyarkepesites.hu/kereso/!MKP/index.php/qualification?id=665&title=K%C3%96ZGAZD%C3%81SZ&eqfLevel=1-8>
- OKTATÁSI HIVATAL: *Felsőoktatási statisztikák 2020*,
<https://dari.oktatas.hu/firstat.index>
- WORLD ECONOMIC FORUM: *The Future of Jobs Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution*, 2016.
<https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs/>
- WORLD ECONOMIC FORUM: *The Future of Jobs Report 2018*
<https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2018/>

Abstract

**LABOUR MARKET EXPECTATIONS OF FUTURE ECONOMISTS
– THE ACCOUNTING PROFESSION AND THE STUDENTS MAJORING IN BUSINESS
ADMINISTRATION AND MANAGEMENT**

For years, the Bachelor of Business Administration and Management in Economics has been one of the most popular courses among students applying for higher education. According to the data of the Graduate Career Tracking System, graduates of this degree program prefer to work in accounting and finance. The present study is based on questionnaire surveys. One of these is „The Requirements and Expectations” survey launched in 2019 and the other is the TDK research on the future of the accounting profession launched in 2022. Based on the results of the research, we present the current and future labour market expectations, preparedness for employment, and attitudes towards the accounting profession of students of Bachelor of Business Administration and Management. The research is a niche in the sense that it examines economics students in a sector-specific way and reveals their attitudes in a professional context, thus providing a previously unknown, up-to-date body of information that is useful also for education and HR.

Keywords: higher education, business administration and management, accounting, economist, skills, competences, labour expectation